

ОБРАЗ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА У РОМАНІ СТЕПАНА ПРОЦЮКА «МАСКИ ОПАДАЮТЬ ПОВІЛЬНО»

Т.А.Марченко,
м.Суми (Україна)

Степан Процюк – український сучасний письменник, твори якого вирізняються тонким психологізмом та чесністю. У романі «Маски опадають повільно» він звертається до В.Винниченка як до друга, іноді говорячи від його імені, говорить думками його жінок і дружини, матері, батька, співвітчизників. Тільки в такому вигляді постає справжній портрет українського письменника, публіциста, художника та політичного діяча В.Винниченка. Приваблює те, що образ неідеальний, немає ніякого загравання, лише часом відчувається щире захоплення і розуміння.

С.Процюк починає роман з народження: «Твій син, слюш, зробить шото таке, що про нього знатимуть всюди» [6] і закінчує смертю В.Винниченка: «Його України немає. Вона спалена голограмою серпа і молота. Може, це міраж, що живе у головах кількох сотен донкіхотів» [297]; «Він не мусив мордуватися перед відходом. Поруч не було Вітчизни, але була Вічна Жінка, що замінила її» [299].

Двоїста природа майбутнього письменника пояснюється різними психотипами батьків: «Був діяльним, як мати... був терплячим, як батько...»[8]. А словами батька наче встеляються наступні роки життя: «Важки буде кірактер у Володіньки... хай вчиться, мо' доскочить потом до якогось високого служашого...» [13].

На сторінка роману В.Винниченко постає в образі «юного донкіхота / найвного донкіхота», «легіонера з війська Дон Кіхота» [159], «нагадував новосковородинівця» [18], «неофіт» [60], «колючки під гігантськими ступнями йогоцарського превосходительства» [41]. Проте такий романтичний образ природньо в'яжеться з реальним життям: «Був вантажником і поденником, мулярем і молотарем зерна. Ночував, де прийдеться» [19], що допомогло вижити фізично у французькій еміграції, де займався городництвом. Молоді роки

В.Винниченка означені такими характеристиками: «У мене тоді вже було чимало жінок... Сигаретний дим, коханки, пропаганда, віра і розчарування, важкі сумніви і демонстрація твердості переконань тоді, коли був найменш переконаний» [32], «еротоман («гидкий еротоман» [81]) і розпусник» [52], «кирпатий мефістофель» [75], «Ти - кат» [106], «Літературний Гулівер! Титан! Олімпієць!» [87], та все таки «Ти - улюбленець богів, l'enfant terrible, бешкетнику-Володю» [47]; «... ти приходиш на землю в різних іпостасях, потім земля тебе приймає і відроджує знову, ти живеш у вічній круговерті» [57]; «ти – не султан і навіть не візир. Ти - письменник» [75].

Політичні переконання змушували В.Винниченка змінювати своє ім'я: «Чуже ім'я і прізвище - Зіновій Дедевич, манірне псевдо В.Деде» [36-7], «студент Генріх Долинський» [42]; бути невпевненим у своїх переконаннях: «Ти ж соціаліст і трохи марксист. – Я – людина, що не може нічого достеменно стверджувати, окрім чесності з собою» [105]; «Я не є «своїм» - ні серед бандерівців, ні серед петлюрівців, ні серед сталіністів, ні серед православни чи католиків» [275].

У романі відчутне постійне напруження головного героя не так фізичне, як моральне, постійні пошуки себе як митця, людини, особистості: «не верховний тотем, а перекошене страхом обличчя нещасного невротика...» [114]; «ти- пратрицій, калігула, донжуан, перестарілий хлопчик, місіонер, цинічний блазень, паралітик для чутливих сердець, безвірок, вічний підліток, експериментатор, політик-камікадзе, жрець-каліка, нещасливець...» [116-7].

Творчі пошуки митця С.Процюк вкладає у такі слова: «Твій шлях – напівсліпця, напівфанатика – до Аріадни устелений розпачем і ненавистю тих, хто не став нею...» [118]; «У вас багато облич, Володю, ви вислизаете з характеристик, вас трохи остерігаються» [164-5].

Багато було закидів до В.Винниченка щодо еміграції, перекладів своїх творів російською, проте словами видавця, «другого батька» Євгена Чекаленка автор пояснює позицію письменника: «Я не засуджую вас за загравання з російським журналами... треба за щось жити, хоч це не надто добре ... при всіх

обставинах залишеєтесь українцем і українським письменником...» [167]; «Я пішов у російську літературу за заробітком, а не з переконань» [173].

Творчий шлях письменника наприкінці роману окреслено такими філософськими твердженнями: «Його життя було суцільним експериментом над собою. Шляхом від малолітнього бешкетника до мислителя, звільненого відмагнетичного тиску металу» [193]; письменник був «альпіністом душезнавства, канатоходцем» [196].

Тож, «Блукалець чужими землями» [245], «казковий слов'янський Велет, що вдень працює на горді, а вночі літає на скатертині-самобранці до своєї дивної землі» зі «конкордистським спокоєм», якому притаманні «Маски невротика і Мефісто, політичного лідера й успішного письменника, художника і публіциста, женозвабника й експериментатора» [283], Володимир Винниченко і сьогодні актуальний для України.

Література

1. Процюк С. Маски опадають повільно: Роман про Володимира Винниченка / Степан Процюк. – К.: ВЦ «Академія», 2011. – 304с. – (Серія «Автографи часу»).